

Зябь хагъллгън—ик ургъц авхд белдлгън

Хаврар тәрсе тәрәнәс өөдм ургъц авхин төлә, намрар газр зябд хагълдж белдлгън агъу ик чинрта. Эн джил намрар зябд белдсе газрт, 1959 джил тәр тәр болн оратдж болдг хаврин культур тәргдх зөвтә.

Хальмг республикин колхозмуд болн совхозмуд намрар зябд гидж хагълсе газрт, дарук хаврнь ирдж тәрә тәрәд, ик ургъц авдг сән дамшлтиг кесг джиләс ави олзлата.

Намрар зябд гидж хагълд белдсе газрт, дарук джилинь хаврар тәрә тәрлгънә кәдлми цаглань болн ахр цагин эргцд тәргддх дуусгднә. Намрар зябь газр хагълдж бел эс кесдсе болхла хаврар газр хагълд тәрхлә, хальмг теегин хагсу газр ургъц икәр өгчәхмн уга.

Намрар зябд хагълсе газрт намрар болн үвләр орсн хур—часна чиг сәәнәр шиньгрнә. Хату, эс хагълсе газрт болхла часна, хурин чиг шиньгрл уга, дээрәгъурнь гүүгъәд, хотхрмудур ордж одна. Тегәд газр хагсу үлднә.

Тер учрар Хальмг республикин колхозмуд болн совхозмуд эрк биш газр зябд хагълдж, ик ургъц авлгънд белдвр кех кергтә. Тиигәд хагълсе газрт альк нег бузр ногъан чиги ургъджахмн уга.

Хурадж авсе тәрәнә ишнь болн уньгнь плугар хагълхла, деерәс дорагшан орад, дакдж деешән гарч ургъджахмн уга.

Тәрә хурасна хөөн газр деер тәрәнә болн бузр ногъана экн үлднә, тедниг дакдж эс гардгин төләд, газриг гүүнәр хагълд зябь белдхлә тер экн газрин көрснә дор орад үкдж одна.

Сүл цагт колхозмуд болн совхозмуд тәрә хурадж авснә хөөн газринь тәрәнә уньгаснь самчлдж уга келгъиг төрүц кедгән уурцхав. Тәрә хурадж авснә хөөн газринь эрк биш самчлдж, хурадж авсе деерк бүчринь болн тәрәнә уньгинь уга кедж хагълдж цеврлгън эрки чинртә төр болджана.

Тәрә хуралгъ эклн бийәр, газринь самчлх кергтә, тиигхлә бузр ногъан хурдар гардмн. Тегәд 4-5 долан хонг өньгрсе хөөн газриг зябд гидж хагълхла дакдж бузр ногъан ургълго, хавр күртл цевр бәәх зөвтә.

Зябь хагъллгъна кәдлмишиг оратулхмн биш. Юньгад гихлә, оратдж хагълсе газрт чиг икәр шиньгрджахмн уга. Тиигхлә хаврар тәрсе тәрәнәс ургъц багъар авдгнә.

Хаврин тәрә тәрх газриг гүүнәр хагълх кергтә. Газриг гүүнәр хагълх дутман чиг икәр дорагшан ордж шиньгрх

зөвтә, дакад альк нег ургъмт ногъан ургъмн биш. Газриг зябд гидж хагълхларн гүүндән 22-23 сантиметр хагълдхмн.

Хальмг республикин Яшкульск, Целинн, Приютненск, Сарпинск райодин колхозмудар болн совхозмудар газриг зябд гидж хагълхларн гүүнәр хагълхмн биш. Юньгад гихлә, эднә хар газрин көрснь йир нимгн. Тер учрар деерк хар газрин көрсн күртл хагълх зөвтә.

Гүүнәр хагълнавди гигъәд давста моньгъл шавринь деешән гаргъхмн биш. Тегәд зябь хагълхин алднд селәнә эдл-ахун специалистур, механизатормуд хагълджах газриг сән кевәр шиндждж хәләчкәд, тегәд оч ямаран гүүнд хагълхинь медх кергтә.

Хагсу цагла зябь хагълхла ик моголцг шаврта болна, тиигхлә терүг шүдтә катокар үүлдж тегшлхмн. Тиигдж тегшлго үвлд үлдәчкәд, хагсу кийтн салькн үүләгъәд газриг дже-гигъәд хагсачкна. Тиим газрт хаврин тәрә тәрхлә ик ургъц авч болшго. Зябь хагълсна дарунь газриг джөблдүлдж самчлхмн. Иигдж агротехническ тетквр кехлә газр тохнярдж, хаврар тәрсе тәрәнәс ик ургъц авч болхмн.

А. ПШЕНИЧНЫЙ,
агроном.